

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*
THE SCHOOL ADMINISTRATORS' ACADEMIC LEADERSHIP UNDER
KHONKAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 3

อัญชริญา แก้วน้อย¹, อดุลย์ พิมพ์ทอง²
Unchariya Kaewnoi¹, Adul Phimthong²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : natpaphat.k2535@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 37 คน และครูผู้สอน 276 คน รวมทั้งหมด 313 คน เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบ ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe test

ผลการศึกษาพบว่า 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. เปรียบเทียบภาวะ ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ ยกเว้นด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ ยกเว้นด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา; สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ABSTRACT

This study aimed to: 1) study the academic leadership of the school administrators under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3, 2) compare the academic leadership of the school administrators under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3, divided following to the school sizes and working experiences. The samples used included 37 school administrators and 276 teachers, totally 313 cases. The research instrument was the 5 rating-scaled questionnaires, and the statistics for analyzing the data contained the mean, standard deviation, and the One-way ANOVA. When finding the statistically significant differences, they were compared in pairs with the Scheffe test.

The findings of the study revealed that:1. The academic leadership of the school administrators under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3, in overall and each aspect implied at the much level.2. When comparing the academic leadership of the school administrators under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3, following to the school sizes in overall and each aspect, it found the difference with non-statistical significance, except from the aspect of school mission regulation, it found the difference with the statistical significance level of .05. Finally, when comparing due to the working experiences as a whole and each aspect, it revealed the difference with non-statistical significance, except the aspect of school mission regulation, it indicated the difference with the statistical significance at the level of .05

Keywords : Academic leadership; School administrators; KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2579 ได้จัดทำขึ้นในช่วงสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการสาธารณสุข ด้านความขัดแย้งและความรุนแรง และด้านเทคโนโลยีดิจิทัลกับการดำรงชีวิต ซึ่งประเทศไทยเองก็ได้ปรับโครงสร้างประเทศไปสู่ยุคประเทศไทย 4.0 ซึ่งยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติได้กล่าวถึงการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัย การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการ เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ตลอดจนการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งจะสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ

20 ปี ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยตั้งเป้าให้ประเทศไทยมีเด็กที่เรียนดี มีโอกาสทางการศึกษา มีทักษะในศตวรรษที่ 21 พร้อมกับมีคนในวัยทำงานที่มีทักษะสูงสอดคล้องกับการเข้าสู่เศรษฐกิจในยุคดิจิทัล และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี (คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะส่งเสริมให้การบริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารในการมีอิทธิพล และกระตุ้นส่งเสริมให้ครูและบุคลากรดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมาย เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานและพัฒนางานวิชาการ ตลอดจนผู้บริหารต้องสามารถพัฒนาครูและส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพของบทบาทครู ซึ่งบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการที่จะส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิผลได้แก่ บทบาทนักวิชาการ บทบาทผู้นำ บทบาทผู้ประสานงานและสร้างเครือข่าย บทบาทนักแก้ปัญหาบทบาทนักพัฒนาระบบ บทบาทสร้างทีมงาน บทบาทพัฒนาทรัพยากรบุคคลและบทบาทนักสื่อสาร ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำเป็นผู้ริเริ่มสร้างแรงบันดาลใจ เป็นที่ปรึกษา ตลอดจนให้คำแนะนำความช่วยเหลือแก่ครูและบุคลากร เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ (จิตติมา วรณศรี, 2553)

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่แสดงถึงประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ อาจเกิดจากการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยอาจเกิดปัญหาด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา และด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนของครู ซึ่งการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานต่าง ๆ ในโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กระทรวงกำหนดไว้ จากการประเมินคุณภาพการศึกษาที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้ระบุในรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีการศึกษา 2563 โดยวัดจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary national education test: O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2563 พบว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการทดสอบในรายวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 29.37 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบในรายวิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย 28.52 และวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 22.74 และวิชาวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 29.24 ซึ่งมีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2563) จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาควรได้รับการติดตามและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน จากสภาพปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำที่มีส่วนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีส่วนในการพัฒนาประเทศชาติ เนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและเป็นปัจจัยที่สามารถส่งเสริมให้การปฏิบัติงานด้านวิชาการมีคุณภาพยิ่งขึ้นได้ จึงต้องกลับไปย้อนมองถึงการจัดการคุณภาพการศึกษา ที่อาจต้องมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการ

ต้องให้ความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่ายในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดีตามมา

จากความเป็นมาและผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพ มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของการจัดสถานศึกษา ทำให้การบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานทางการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารวิชาการและนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาต่อไป

3.2 ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารจัดการวางแผนและกำหนดนโยบายในการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

3.3 ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดได้นำไปประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาได้อย่างสอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมและประเทศชาติต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 180 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 172 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,272 คน รวมจำนวน

ประชากรทั้งหมด 1,444 คนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 37 คน และครูผู้สอน 276 คน รวมทั้งหมด 313 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check List) และสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา และเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert)

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนที่มีผู้บริหาร และครูผู้สอน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ 2) ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม พร้อมส่งแบบสอบถามถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยระบบ Google form

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ในรูปแบบแจกแจงความถี่ และร้อยละ และนำผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษารายด้านโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย และการแปลผล 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยใช้ค่าสถิติทดสอบค่าที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว(One -Way ANOVA)หากพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม

ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	4.31	0.43	มาก	1
2. ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน	3.84	0.38	มาก	6
3. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.27	0.41	มาก	4
4. ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน	4.28	0.38	มาก	2
5. ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้	4.21	0.43	มาก	5
6. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.27	0.38	มาก	3
รวม	4.18	0.24	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร (\bar{X} = 4.31, S.D. = 0.43) รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน (\bar{X} = 4.28, S.D. = 0.38) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.38) ตามลำดับ และด้านที่ปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน (\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.38)

5.2 เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 แยกตามขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ ดังต่อไปนี้

5.2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เปรียบเทียบตามประสบการณ์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยจากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

6.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครูมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร ส่งเสริมให้ครูได้จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสาร ทั้งภายในองค์กรและระหว่างองค์กรผ่านหลากหลายช่องทาง สอดคล้องกับแนวคิด ธีระ รุญเจริญ (2550) ผู้บริหารต้องเป็นมืออาชีพ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูงทางการบริหารการศึกษา รวมทั้งความจำเป็นในการเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นปัจจัยประการหนึ่งในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่จะทำให้การเรียนการสอนของเด็กไทยได้มาตรฐานระดับโลกทั่วหน้ากัน คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง ผู้บริหารยุคใหม่ต้องมีบทบาทและมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สอดคล้องกับ พัชรภรณ์ จันทพล (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภองอกศรีภักดิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาทางด้าน มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับ คือ การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน การบริหารหลักสูตรและการสอน และการนิเทศการสอน สอดคล้องกับ ดุจฤทัย โพนนอก (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนบ่อทอง 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ปานฤทัย ปลงใจ และกัลยมน อินทสุต (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากองแก้ว เขต 3

6.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากองแก้ว เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า

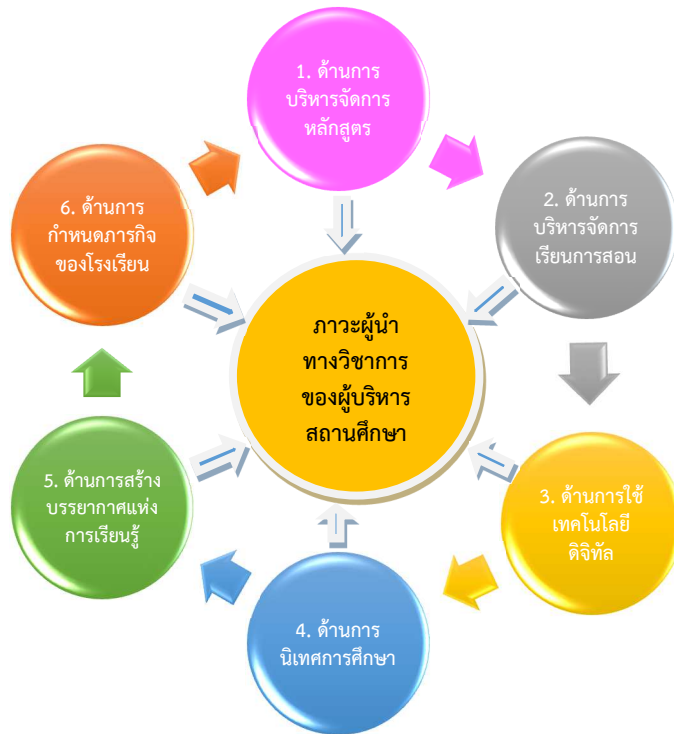
6.2.1 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากองแก้ว เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรที่มีผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ระบบการบริหารงานจึงมีความหลากหลายตามสภาพความพร้อมของสถานศึกษานั้น ๆ ขนาดของโรงเรียนจึงเป็นตัวแปรสำคัญต่อความสามารถในการบริหารงานวิชาการโรงเรียน เพราะขนาดของโรงเรียนเป็นตัวกำหนดจำนวนนักเรียน และจำนวนบุคลากร ซึ่งโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน จะทำให้โครงสร้างและปริมาณงานของโรงเรียนแตกต่างกัน โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่มีโครงสร้างซับซ้อนกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก ซึ่งโครงสร้างและปริมาณงานที่ต่างกัน จะส่งผลต่อการดำเนินงานต่างกันด้วย สอดคล้องกับ ดุจฤทัย โพนนอก (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของ

ผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนปอทอง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า ภาพรวมรายด้าน และด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงว่าขนาดโรงเรียนเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการทั้งโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยภาวะ ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่และผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางมีภาวะผู้นำทางวิชาการสูงกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็กอาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความชัดเจน ความต่อเนื่องในการ กำหนดนิยามพันธกิจ รวมถึงการบริหารงานในด้านอื่นๆ มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

6.2.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา มากกว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหาร สถานศึกษาต่ำกว่า 5 ปี ผู้บริหารสถานศึกษาย่อมมีความเชี่ยวชาญในการบริหารงาน ชำนาญด้านการ ตัดสินใจ มีการพัฒนาตนเองอยู่อย่างสม่ำเสมอ รู้และเข้าใจด้านการบริหารงานและการบริหารคนใน สถานศึกษาที่มีงานวิชาการเป็นหัวใจหลักของงานในสถานศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับได้ในสายตาของ ผู้ได้บังคับบัญชา ส่งผลให้การทำงานของครูได้ประสิทธิภาพทั้งการจัดการศึกษา การพัฒนาผู้เรียนและ สถานศึกษามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของปานฤทัย ปลงใจ และกัลยมน อินทุสุต (2563) ที่ได้ศึกษา เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 2) ด้านการ บริหารจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) ด้านการนิเทศการศึกษา 5) ด้านการ สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ 6) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลจากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ระดับมาก แต่ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดดังนั้นผู้บริหารควรมอบหมายงานและหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของครูอย่างชัดเจน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน เพื่อให้การบริหารงานของสถานศึกษาเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นตัวแทนของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน หากผู้บริหารเปิดโอกาสหรือส่งเสริมให้คณะกรรมการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน จะส่งผลให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและเป็นการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อชุมชน จนนำไปสู่การร่วมมือการพัฒนาโรงเรียนให้มีความก้าวหน้า และประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา

8.2.2 ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรมีการให้คำแนะนำถึงจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาในการสอนของครูโดยมีการนิเทศวิชาการในโรงเรียน และมีการประชุมหลังการนิเทศการสอน อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครู

และเป็นการกระตุ้นให้ครูผู้สอนเกิดความตื่นตัวในการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนนั้นบรรลุเป้าหมายของจัดการศึกษาของโรงเรียน

8.2.3 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารควรมีเวลาพบปะพูดคุยกับครูและนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงในด้านความต้องการ เนื่องจากการประชุมที่เป็นทางการ อาจทำให้ผู้บริหารได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความต้องการในการพัฒนา การที่ผู้บริหารเข้าไปพูดคุยกับนักเรียน หรือครูด้วยท่าทีที่ไม่เป็นทางการจะเป็นลดความกดดันของครูและนักเรียน ทำให้ครูและนักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่อผู้บริหารในทุกๆ ด้าน ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้บริหารที่จะได้ข้อมูลที่เป็นจริง และทำให้ผู้บริหารได้ทราบถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ นั่นคือ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาย่างแท้จริง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน

8.3.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

8.3.3 การศึกษาสภาพปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ

9. บรรณานุกรม

- คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จิตติมา วรณศรี. (2553). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนนคร**. 12(1). 35-47.
- ดุจฤทัย โปยนอก. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนบ่อทอง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปประเทศ. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนนคร**. 12(1). 35 - 47.
- ปานฤทัย ปลงใจ และกัลยมน อินทุสุต (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- พัชรภรณ์ จันทพล. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (2563). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2565. จาก <http://www.kkn3.go.th:81/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.